

رابطه جو دانشگاه با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان تحصیلات تکمیلی

علیرضا پورمحمی‌آبادی: دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه آموزش و پرورش، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

حسین جنا‌آبادی: عضو هیأت علمی، گروه آموزش و پرورش، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

ناصر ناستی زایی*: عضو هیأت علمی، گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

چکیده: سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دو مقوله بسیار مهم در دوران تحصیلی است، که می‌توانند تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله جو دانشگاه قرار بگیرند. از این رو مطالعه حاضر با هدف تعیین رابطه‌ی بین جو دانشگاه با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان تحصیلات تکمیلی انجام گرفت. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بوده و روش جمع‌آوری داده‌ها شامل بررسی پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان در اردیبهشت ۱۳۹۵ بوده که با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای در دسترس تعداد ۳۲۳ نفر انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. به منظور بررسی متغیرهای پژوهش از پرسشنامه جو دانشگاه (نوروزی و همکاران) با ضریب آلفا ۰/۸۳، پرسشنامه سرزندگی تحصیلی (دهقانی‌زاده و حسین‌چاری) با ضریب آلفا ۰/۸۱، پرسشنامه اهداف پیشرفت (الیوت و مورایاما) با ضریب آلفا ۰/۸۸ استفاده گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی و رگرسیون چندگانه همزمان با کمک نرم‌افزار spss21 استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که مقدار ضریب همبستگی جو دانشگاه با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت به ترتیب ۰/۷۳۹ و ۰/۷۱ بود ($p < 0/01$). بنابراین می‌توان نتیجه‌گیری کرد که جو دانشگاه می‌تواند سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان را تحت تأثیر خود قرار دهد.

واژگان کلیدی: جو دانشگاه، جو ارتباطی، جو مشارکتی، جو دانشجومحوری، جو معنوی، سرزندگی تحصیلی، اهداف پیشرفت.

***نویسنده‌ی مسئول:** عضو هیأت علمی، گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

Email: n_nastie1354@ped.usb.ac.ir

مقدمه

جو سازمانی انعکاسی از رویه‌ها و اعتقادات مشترک و سیستم‌های ارزشی در یک سازمان است، که به عنوان درک مشترک اعضا از محیط سازمانی تعریف شده است (شیم، ۲۰۱۰) که بر رفتار اعضا تأثیرگذار است (کایا و همکاران، ۲۰۱۰). جو آموزشگاه حاصل روابط و کنش‌های متقابل میان گروه‌های درونی آموزشگاه است. جو در نتیجه‌ی تعامل میان آموزش-دهنده و آموزش‌گیرنده در بافتی از محیط سازمانی حاصل می‌شود (لاتر و شارما، ۲۰۰۹). بنابراین می‌توان پذیرفت که جو دانشگاه کیفیت نسبتاً پایدار محیط آموزشی است. که حاصل تلاش، روابط و کنش‌های متقابل میان گروه‌های درونی دانشگاه؛ مسئولان، اساتید، کارکنان و دانشجویان می‌باشد. حاصل نهایی این تعاملات، شکل‌گیری ارزش‌ها، اعتقادات و موازین اجتماعی نظام دانشگاه است (ثناگو و همکاران، ۱۳۹۱). ابعاد ادراک دانشجویان از محیط دانشگاه شامل چهار جو: ارتباطی، مشارکتی، دانشجویمحوری و معنوی است (نوروزی و همکاران، ۱۳۹۴). مطالعات نشان می‌دهد که کیفیت محیط دانشگاه با عملکرد تحصیلی، فرسودگی تحصیلی، انسجام تحصیلی و اجتماعی دانشجویان رابطه دارد (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۳؛ محمدی و همکاران، ۱۳۹۳).

جو و محیط دانشگاه می‌تواند پیامدهایی را برای دانشجویان به دنبال داشته باشد، که از جمله‌ی آن‌ها سرزندگی تحصیلی و جهت‌گیری اهداف پیشرفت است. سرزندگی شاخص معنادار سلامت ذهنی است (سولبرگ و همکاران، ۲۰۱۲). سرزندگی تحصیلی را نبود خستگی و وجود نشاط در متعلمان می‌دانند که باعث بهتر شدن درس و پیشرفت علمی در متعلمان می‌گردد (حبیب‌پورسدانی و همکاران، ۱۳۹۴). مارتین و مارش (۲۰۰۸) سرزندگی تحصیلی را به توانایی موفقیت‌آمیز دانش‌آموزان در برخورد با چالش‌های تحصیلی تعریف کرده‌اند. از نظر ساره و دیگران (۲۰۱۳) سرزندگی تحصیلی راهی ساده و مفید برای درک و مفهوم‌سازی بهزیستی دانش‌آموزان در بافت تحصیلی است. در مجموع سرزندگی تحصیلی به پاسخ مثبت، سازنده و انطباق

به انواع چالش‌ها و موانعی که در عرصه‌های تحصیلی، تجربه می‌شوند؛ اشاره دارد و تاب‌آوری تحصیلی را در چارچوب زمینه‌ی روانشناسی مثبت منعکس می‌کند و به صورت توانایی متعلمان برای موفقیت در برخورد با موانع و چالش‌های تحصیلی که در مسیر زندگی تحصیلی معمول هستند، در نظر گرفته شده است (پوتواین و همکاران، ۲۰۱۲). عوامل مؤثر در سرزندگی تحصیلی را می‌توان در سه سطح روانی، عوامل مربوط به آموزشگاه و مشارکت در فرآیند تحصیل، و عوامل مربوط به خانواده و همسالان دسته‌بندی کرد (دهقانی‌زاده و حسین‌چاری، ۱۳۹۱). همکاران (۱۳۹۴) و حمایت اجتماعی (مرادی و همکاران، ۱۳۹۴) پیش‌بینی کننده سرزندگی تحصیلی دانشجویان است.

از متغیرهای دیگری که تحت تأثیر ادراک از محیط دانشگاه قرار دارد، جهت‌گیری اهداف پیشرفت است. اهداف پیشرفت یکی از برجسته‌ترین و کاملترین چارچوب‌ها برای ادراک عملکرد موفقیت‌آمیز افراد، به خصوص در حیطه‌های آموزشی و مهارتی است (کاپلان و فلوم، ۲۰۱۰). این نظریه توسط دوپک و نیکولز ارائه شده است و بر این فرض استوار است که اهداف پیشرفتی که یادگیرندگان درباره تکالیف تحصیلی‌شان دنبال می‌کنند بر کیفیت توانایی و اشتغال نسبت به آن تکالیف تأثیر می‌گذارد (یعقوبی و همکاران، ۱۳۹۴). اهداف پیشرفت به عنوان بازنمایی‌های شناختی از موقعیت‌های آتی است و به عنوان عوامل کلیدی در فهم ذهن و رفتار افراد در نظر گرفته می‌شوند (دینگر و همکاران، ۲۰۱۳). سه نوع جهت‌گیری اهداف پیشرفت شامل اهداف تبحری، اهداف عملکرد_گرایشی و اهداف اجتناب از عملکرد است (مشتاقی، ۱۳۹۱). اهداف تبحری که بر رشد شایستگی و تسلط در انجام تکالیف تمرکز دارند. اهداف عملکرد_گرایشی به معنای مشخص کردن شایستگی افراد در مقایسه با دیگران است و اهداف عملکرد_اجتناب که به دوری کردن افراد از عدم شایستگی اشاره دارند؛ به این معنا که آن‌ها از دیگران بدتر نیستند (دینگر و همکاران، ۲۰۱۳). دانشجویانی که هدف تبحری را اتخاذ می‌کنند، بر

دسترس و بر اساس فرمول نمونه‌گیری کوکران تعداد ۱۶۰ دانشجوی پسر (۱۲۴ نفر مقطع کارشناسی ارشد و ۳۶ نفر مقطع دکتری) و ۱۶۳ دانشجوی دختر (۱۳۷ نفر مقطع کارشناسی ارشد و ۲۶ نفر مقطع دکتری) و در مجموع ۳۲۳ دانشجو به عنوان نمونه مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها به این شرح بود:

الف) پرسشنامه سرزندگی تحصیلی دهقانی‌زاده و حسین‌چاری (۱۳۹۲): دهقانی‌زاده و حسین‌چاری پرسشنامه سرزندگی تحصیلی را با الگوگیری از مقیاس سرزندگی تحصیلی مارتین و مارش که در سال ۲۰۰۶ طراحی و شامل چهار گویه بود توسعه دادند. و پرسشنامه‌ای ۹ گویه‌ای طراحی کردند. پرسشنامه بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم تنظیم شده است. نمره‌گذاری آن از ۱=کاملاً مخالفم تا ۵=کاملاً موافقم می‌باشد. حداقل و حداکثر نمره در این پرسشنامه به ترتیب ۹ و ۴۵ است. هرچه نمره فرد به ۴۵ نزدیک‌تر باشد نشانه سرزندگی تحصیلی بالاتر است. مقدار پایایی پرسشنامه در مطالعه دهقانی‌زاده و حسین‌چاری (۱۳۹۲) با استفاده از ضریب آلفا کرونباخ، ۰/۷۷ به دست آمد. ب) پرسشنامه جو دانشگاه نوروزی و همکاران (۱۳۹۴): این پرسشنامه دارای ۲۷ گویه و چهار مؤلفه‌ی جو ارتباطی (۶ گویه)، جو مشارکتی (۶ گویه)، جو دانشجو‌محوری (۸ گویه) و جو معنوی (۷ گویه) می‌باشد. پرسشنامه بر اساس طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت از خیلی کم تا خیلی زیاد تنظیم شده است. نمره‌گذاری آن از ۱=خیلی کم تا ۵=خیلی زیاد است. حداقل و حداکثر نمره در این پرسشنامه ۲۷ و ۱۳۵ است. هرچه نمره فرد به ۱۳۵ نزدیک‌تر باشد، نشان از جو دانشگاهی مطلوب دارد. مقدار پایایی پرسشنامه در مطالعه نوروزی و همکاران (۱۳۹۴) با استفاده از ضریب آلفا کرونباخ، ۰/۸۷ به دست آمد. ج) نسخه‌ی تجدیدنظر شده‌ی پرسشنامه‌ی اهداف پیشرفت الیوت و مورایاما (۲۰۰۸): الیوت و مک‌گریگور در سال ۲۰۰۱

رشد و گسترش قابلیت و شایستگی در یک تکلیف تحصیلی تکیه می‌کنند. در مقابل، افرادی که یک هدف عملکردی را انتخاب می‌کنند به نشان دادن شایستگی نسبت به دیگران می‌پردازند (رستگار و همکاران، ۱۳۹۴).

در رابطه با اهمیت و ضرورت موضوع باید گفت که کیفیت محیط دانشگاه نه تنها منجر به پیشرفت و اصلاح یادگیری شده بلکه موجب ایجاد برنامه‌های منحصر به فرد در جهت تنوع، ترویج وحدت و کاهش نابرابری اجتماعی در دانشگاه می‌شود (بیرد، ۲۰۰۴). دانشگاه با جو سازمانی منفی فاقد آزاداندیشی، اعتماد، خونگرمی و همبستگی است، در چنین شرایطی رضایت، روحیه‌ی ریسک‌پذیری و خلاقیت در سطح پایین قرار دارد (حسن‌مبارکی و همکاران، ۱۳۹۱). محیط دانشگاه، که به جو روان‌شناختی و شکل فیزیکی آموزشگاه اشاره دارد، یکی از حوزه‌های مهم زندگی دانشجویان است؛ زیرا آن‌ها بسیاری از وقت خود را در آن محیط سپری می‌کنند. چنین محیطی می‌تواند اثرات مثبت یا منفی بر سرزندگی تحصیلی و جهت‌گیری اهداف دانشجویان داشته باشد. پژوهشگر در بررسی پیشینه پژوهش، به مطالعه‌ای که به بررسی نقش جو دانشگاه بر سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان و به ویژه در دانشگاه سیستان و بلوچستان بپردازد برخورد نکرد. از این رو این خود انگیزه‌ای برای انجام این مطالعه شد. بنابراین هدف اصلی این مطالعه تعیین رابطه‌ی بین ادراک از محیط دانشگاه با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان دانشگاه سیستان و بلوچستان است.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی همبستگی است. جامعه آماری آن کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ به حجم ۲۰۱۲ نفر (۹۸۹ پسر و ۱۰۲۳ دختر) بود که از این تعداد ۱۶۲۸ نفر (۷۶۷ پسر و ۸۶۱ دختر) در مقطع کارشناسی ارشد و ۳۸۴ نفر (۲۲۲ پسر و ۱۶۲ دختر) در مقطع دکترای تخصصی مشغول به تحصیل بودند. به شیوه نمونه‌گیری طبقه‌ای در

ضرایب به دست آمده نشان دهنده آن است که پرسشنامه‌های مورد نظر از پایایی لازم برخوردارند. برای تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون با کمک نرم افزار spss21 استفاده شد.

یافته‌ها

در مطالعه حاضر تعداد ۳۲۳ دانشجوی تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان در اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۵ مورد مطالعه قرار گرفتند که از این تعداد ۵۰/۶۱ درصد دختر و ۴۹/۳۹ درصد پسر، ۵۳/۳۵ درصد در رشته‌های فنی و مهندسی و ۴۶/۶۵ درصد در رشته‌های علوم انسانی، ۸۱/۱ درصد در مقطع کارشناسی‌ارشد و ۱۸/۹ درصد در مقطع دکتری تخصصی مشغول به تحصیل بودند. برای بررسی وضعیت پاسخگویی آزمودنی‌ها به متغیرهای تحقیق از آمار توصیفی استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱ گزارش شده است.

جدول شماره ۱- گزارش توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	حدافل میانگین	حداکثر میانگین	میانگین	انحراف معیار
جو ارتباطی	۲	۵	۳/۸۸	۰/۶۷۲
جو مشارکتی	۱/۸۳	۵	۳/۷۵	۰/۷۰۳
جو دانشجو محوری	۱/۵	۵	۳/۶۱	۰/۷۵۹
جو معنوی	۱/۴۳	۵	۳/۵۱	۰/۸۹۴
جو دانشگاهی (کل)	۱/۸۶	۵	۳/۶۹	۰/۵۴۴
سرزندگی تحصیلی (کل)	۱/۵۶	۵	۳/۳۶	۰/۷۳۳
اهداف تسلط مدار گرایشی	۱/۳۳	۵	۳/۷	۰/۸۱۴
اهداف تسلط مدار اجتنابی	۱	۵	۳/۶۸	۰/۷۳۴
اهداف عملکرد گرایشی	۱/۶۷	۵	۳/۶۲	۰/۹۹۲
اهداف عملکرد اجتنابی	۱/۳۳	۵	۳/۷۶	۰/۷۸۹
اهداف پیشرفت (کل)	۲	۵	۳/۶۹	۰/۶۰۹

بر اساس یافته‌های جدول فوق میانگین جو دانشگاه و تمامی مؤلفه‌های آن (جوهای ارتباطی، مشارکتی، دانشجو محوری و معنوی)، سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت و تمامی مؤلفه‌های آن (اهداف: تسلط مدار گرایشی، تسلط مدار اجتنابی، عملکرد گرایشی، عملکرد اجتنابی) از میانگین فرضی ۳ بالاتر می‌باشد که به این معناست از نظر دانشجویان، جو دانشگاه سیستان و بلوچستان نسبتاً خوب می‌باشد، آن‌ها از

نسخه‌ی اصلی پرسشنامه‌ی هدف پیشرفت را با هدف سنجش اهداف ارجح فراگیران در موقعیت‌های پیشرفت توسعه دادند. با توجه به برخی محدودیت‌های غیرقابل انکار نسخه‌ی اصلی، الیوت و مورایاما در سال ۲۰۰۸ نسخه‌ی تجدیدنظر شده‌ی پرسشنامه‌ی هدف پیشرفت را توسعه دادند. نسخه‌ی تجدید نظر شده از ۱۲ گویه و چهار بعد: شامل اهداف تسلطی_گرایشی (گویه‌های ۱،۳،۷)، اهداف تسلطی_اجتنابی (گویه‌های ۵،۹،۱۱)، اهداف عملکرد_رویکرد (گویه‌های ۲، ۴، ۸) و اهداف عملکرد_اجتناب (گویه‌های ۱۰، ۱۲، ۶) تشکیل شده است. پرسشنامه بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم تنظیم شده است. نمره‌گذاری آن از ۱=کاملاً مخالفم تا ۵=کاملاً موافقم می‌باشد. حداقل و حداکثر نمره در این پرسشنامه به ترتیب ۱۲ و ۶۰ می‌باشد. هرچه نمره به ۶۰ نزدیکتر باشد نشانه جهت‌گیری بهتر اهداف پیشرفت است. این پرسشنامه توسط شکری و همکاران (۱۳۹۴) مورد اعتباریابی قرار گرفته است، که ضرایب همسانی درونی برای هر یک ابعاد هدف تبحری_گرایشی، هدف تبحری_اجتنابی، هدف عملکرد_رویکردی و در نهایت، هدف عملکرد_اجتنابی به ترتیب برابر با ۰/۸۵، ۰/۸۸، ۰/۷۵ و ۰/۷۵ به دست آمد. در مطالعه حاضر برای تعیین روایی ابزارهای پژوهش از روش روایی محتوا استفاده شد. در این راستا پرسشنامه توسط اساتید دانشگاه سیستان و بلوچستان مورد تأیید قرار گرفت و اطمینان حاصل گردید که پرسشنامه‌ها همان خصیصه مورد نظر پژوهشگر را می‌سنجد و از اعتبار لازم برخوردار می‌باشند. برای تعیین پایایی ابزار، از آزمون آلفا کرونباخ استفاده شد که مقدار ضرایب برای پرسشنامه سرزندگی تحصیلی ۰/۸۱، برای محیط دانشگاه ۰/۸۳ و برای هر یک ابعاد هدف تبحری_گرایشی، هدف تبحری_اجتنابی، هدف عملکرد_رویکردی و در نهایت، هدف عملکرد_اجتنابی به ترتیب برابر ۰/۷۹، ۰/۷۵، ۰/۷۴ و ۰/۷۲ به دست آمد.

بر اساس یافته‌های جدول فوق، بین جو دانشگاه و تمامی مؤلفه‌های آن با اهداف پیشرفت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0/01$) که به این معناست، هرچه جو دانشگاه مساعدتر باشد، به گونه‌ای که دانشجویان از جوهای ارتباطی، مشارکتی، دانشجو محوری و معنوی دانشگاه رضایت بیشتری داشته باشند، از اهداف پیشرفت بهتری نیز برخوردار خواهند بود.

بحث

سرزندگی تحصیلی و تمرکز بر اهداف پیشرفت دو مقوله بسیار مهم در دوران تحصیلی است که می‌توانند تحت تاثیر عوامل متعددی از جمله جو دانشگاه قرار بگیرند. از این رو مطالعه حاضر با هدف تعیین رابطه‌ی جو دانشگاه با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان انجام گرفت. در بررسی وضعیت جو دانشگاه، سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان، یافته‌های جدول ۱ نشان داد که جو دانشگاه بالاتر از متوسط و نسبتاً مساعد است که البته با وضعیت مطلوب آن فاصله دارد. این یافته با یافته‌های مطالعه نصرتی هشی و همکاران (۱۳۹۵) که نشان داد از دید دانشجویان جو دانشگاه اصفهان و مؤلفه‌های آن (جوهای ارتباطی، مشارکتی، دانشجو محوری و معنوی) بالاتر از متوسط هستند هم‌سو می‌باشد. هم‌چنین یافته‌های جدول ۱ نشان داد که دانشجویان تحصیلات تکمیلی از سرزندگی تحصیلی بالاتر از متوسط برخوردارند، که البته با وضعیت مطلوب آن فاصله دارد. این یافته با یافته‌های مطالعه عباسی و همکاران (۱۳۹۴) که نشان داد دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اراک از سرزندگی تحصیلی بالاتر از متوسط، برخوردار بودند، هم‌سو می‌باشد. دیگر یافته‌ی جدول ۱ نشان داد که دانشجویان تحصیلات تکمیلی از اهداف پیشرفت بالاتر از متوسط برخوردارند که البته با وضعیت مطلوب آن فاصله دارد. این یافته با یافته‌های مطالعه اکبری بلوچینگان (۱۳۹۳) که نشان داد دانشجویان علوم پزشکی سمنان از اهداف پیشرفت بالاتر از متوسط برخوردار بودند هم‌سو می‌باشد.

سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت نسبتاً خوبی هم برخوردارند.

برای بررسی رابطه بین جو دانشگاه با سرزندگی تحصیلی دانشجویان، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲- ضرایب همبستگی متقابل جو دانشگاه (و مؤلفه‌های آن) با سرزندگی

متغیر	جو ارتباطی		جو مشارکتی		جو معنوی		جو دانشگاهی	
	r	p	r	p	r	p	r	p
سرزندگی تحصیلی	۰/۵۷۴	۰/۰۰۰	۰/۵۲۲	۰/۰۰۰	۰/۵۳۱	۰/۰۰۰	۰/۷۳۹	۰/۰۰۰

بر اساس یافته‌های جدول فوق، بین جو دانشگاه و مؤلفه‌های آن با سرزندگی تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0/01$) که به این معناست هرچه جو دانشگاه مساعدتر باشد، به گونه‌ای که دانشجویان از جوهای ارتباطی، مشارکتی، دانشجو محوری و معنوی دانشگاه رضایت بیشتری داشته باشند، سرزندگی تحصیلی دانشجویان نیز افزایش پیدا می‌کند.

برای بررسی رابطه بین جو دانشگاهی با اهداف پیشرفت، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن در جدول ۳ گزارش شده است.

جدول ۳- ضرایب همبستگی متقابل جو اهداف پیشرفت دانشجویان دانشگاه (و مؤلفه‌های آن) با

متغیر	جو ارتباطی		جو مشارکتی		جو معنوی		جو دانشگاهی	
	r	p	r	p	r	p	r	p
اهداف تسلط‌مدار گرایشی	۰/۴۸۹	۰/۰۳۴	۰/۳۶۸	۰/۰۲۸۱	۰/۵۰۵	۰/۰۴۸	۰/۴۸۹	۰/۰۳۴
اهداف تسلط‌مدار اجتنابی	۰/۳۵۲	۰/۰۴۱۷	۰/۵۰۱	۰/۰۴۰۳	۰/۵۸۴	۰/۰۴۸	۰/۳۵۲	۰/۰۴۱۷
اهداف عملکرد گرایشی	۰/۴۳۹	۰/۰۵۳۷	۰/۲۴۸	۰/۰۲۰۴	۰/۴۸	۰/۴۳۹	۰/۴۳۹	۰/۰۵۳۷
اهداف عملکرد اجتنابی	۰/۴۶۶	۰/۰۳۵۹	۰/۳۶۷	۰/۰۳۳۲	۰/۵۲۴	۰/۴۶۶	۰/۴۶۶	۰/۰۳۵۹
اهداف پیشرفت	۰/۵۹۹	۰/۰۵۷۴	۰/۴۹۴	۰/۰۴۰۶	۰/۷۱	۰/۵۹۹	۰/۵۹۹	۰/۰۵۷۴

تمام ضرایب همبستگی در سطح کمتر از ۰/۰۱ معنادار هستند

به ربات برخورد شود، بیم آن می‌رود که تمام عواطف و علائق و نگرش آن‌ها نسبت به آموزش، دانشگاه یا هر نوع محیط آموزشی منفی شده، این امر شرایط رکود فکری را فراهم آورد و یادگیری به معنای واقعی صورت نگیرد (شکوری‌نیا و همکاران، ۱۳۸۴). جو آموزشی، تعیین کننده رفتار و یادگیری کلاسی و به طور کلی کیفیت زندگی در محیط آموزشی خواهد بود؛ به نحوی که جو آموزشی مثبت، نه تنها بر پیشرفت تحصیلی، بلکه بر کاهش رفتارهای نابه‌هنجار کلاسی مؤثر خواهد بود (نوروزی و همکاران، ۱۳۹۴). به باور زائو (۲۰۰۵) و همکاران شیوه تعامل بین استاد راهنما و دانشجو مستقیماً بر کیفیت تجارب دانشجویان اثر می‌گذارد. یک رابطه خوب نتایج مثبتی برای آنان در بر خواهد داشت که علاقه‌مند ساختن دانشجویان به رشته و گروه آموزشی؛ تکمیل به موقع دوره تحصیلی و ایجاد محیطی مثبت در گروه آموزشی، از آن جمله‌اند. چنانچه کیفیت روابط دانشجویان بالا باشد می‌توان انتظار داشت که هدف‌های آموزشی با کیفیت و سهولت بیشتری تحقق یابند (بهادر و همکاران، ۱۳۹۳). اساس یافته‌های این مطالعه بین جو دانشجوی محور با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان رابطه وجود داشت. در مطالعه نوروزی و همکاران (۱۳۹۴) رابطه جو دانشجوی محور با انگیزش تحصیلی و در مطالعه نصرتی هشی (۱۳۹۵) رابطه جو دانشجوی محور با خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان به اثبات رسیده است. بر اساس یافته‌های این مطالعه بین جو مشارکتی با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان رابطه وجود داشت. ترنر و پاتریک (۲۰۰۴) در تحقیقی که به بررسی تأثیرات عوامل انگیزشی در مشارکت دانشجویان در فعالیتهای یادگیری کلاس پرداختند، به این نتیجه رسیدند که میزان مشارکت دانشجویان در فعالیتهای یادگیری کلاس درس، بستگی به عوامل انگیزشی دارد که معلم در کلاس درس

در بررسی رابطه‌ی جو دانشگاه با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت، یافته‌های جدول ۲ و ۳ نشان داد که بین جو دانشگاه با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. در بررسی پیشینه پژوهش مطالعه‌ای که بررسی رابطه‌ی جو دانشگاه با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت بپردازد مشاهده نگردید اما مطالعات نزدیک این یافته را تایید می‌کند. به عنوان نمونه نوروزی و همکاران (۱۳۹۴) در یافته‌ند که بین جو دانشگاه (ارتباطی، مشارکتی، دانش‌جو محور، معنوی) با انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه اصفهان رابطه مثبت وجود دارد. مرزوقی و همکاران (۱۳۹۳) دریافتند که کیفیت محیط دانشگاه پیش‌بینی کننده مثبت و معنادار عملکرد تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی دانشگاه شیراز است. محمدی و همکاران (۱۳۹۳) در یافته‌ند که کیفیت محیط دانشگاه پیش‌بینی کننده منفی و معنادار فرسودگی تحصیلی و همچنین پیش‌بینی کننده مثبت و معنادار انسجام تحصیلی و اجتماعی دانشجویان دانشگاه شیراز می‌باشد. محمدی و پیروی‌نژاد (۱۳۹۳) دریافتند که جو آموزشی، پیش‌بینی کننده قوی‌تر تعهد عاطفی دانشجویان است و بعد انسجام اجتماعی دانشجویان استاد از جو آموزشی، قوی‌ترین پیش‌بینی کننده‌ی تعهد عاطفی دانشجویان بر حسب جنسیت، رشت‌های تحصیلی و محل سکونت آنان است. نتایج به دست آمده در مطالعه نصرتی هشی و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که در کلیت امر بین جو دانشگاه و خودکارآمدی دانشجویان و ابعاد آن (تلاش، خودتنظیمی و پشتکار) رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد. همچنین در بررسی ارتباط بین مؤلفه‌های جو دانشگاه با خودکارآمدی دانشجویان نتایج حاکی از آن شد، بین هر یک از مؤلفه‌های جو دانشگاه (جو ارتباطی، جو مشارکتی، جو دانشجوی محور و جو معنوی) با خودکارآمدی دانشجویان رابطه برقرار است. بر اساس یافته‌های این مطالعه بین جو ارتباطی با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان رابطه وجود داشت. باید گفت که در دانشگاه، برخورد با دانشجویان به عنوان اشخاصی شایسته، بسیار مهم است. اگر با فراگیران به عنوان موجوداتی شبیه

به دانشجویان احساس شادابی و نشاط دست دهد و آموزش ارائه شده مهارت‌های یادگیری دانشجویان را در زمینه خودیادگیری و حل مسئله ارتقا دهد (تأکید بر جوّ دانشجو محوری)، مسؤولان و اساتید دانشگاه نسبت به اهداف و آرمان‌های دینی دانشگاه پایبند باشند، مسؤولان و اساتید نسبت به انجام عبادت و فرایض دینی خود و دانشجویان حساس باشند، دانشجویان احساس کنند که رفتار مسؤولان و اساتید در دانشگاه تحت تأثیر گفتار و رفتار بزرگان دینی است و نسبت به انجام وظایف دینی خود، حتی اگر نظارتی در کار نباشد، مقیدند، و از صداقت در گفتار و عمل برخوردار هستند (تأکید بر جوّ معنوی) در آن صورت شاهد دانشجویانی خواهیم بود که در فعالیت‌های یادگیری و در تمام مشکلاتی که در مسیر نیل به اهداف با آن‌ها مواجه می‌شوند، از خود تلاش مضاعف نشان دهند و با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت بالا بر موانع غلبه کنند.

نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های این مطالعه می‌توان نتیجه‌گیری کرد که جوّ دانشگاه می‌تواند سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان را تحت تأثیر خود قرار دهد. با توجه به یافته‌های این مطالعه به منظور بالا بردن سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان پیشنهاد می‌گردد که اساتید جوّ ارتباطی مناسبی را از طریق شفاف‌سازی انتظاراتشان برای دانشجویان و اطلاع‌رسانی پیرامون مسائل و رخدادهای کلاسی توسعه دهند، جوّ مشارکتی مناسبی را با مشارکت دادن دانشجویان در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی و اتخاذ تصمیمات کلاسی توسعه دهند، جوّ دانشجومحوری مناسبی را از طریق توجه به نیازها، علائق و اهداف دانشجویان و خروج از حالت موضوع محوری مطلق توسعه دهند، جوّ معنوی مناسبی را از طریق پایبندی به اهداف و آرمان‌های دینی و

ایجاد می‌کند. واکوب (۲۰۰۶) نشان داد که استفاده از روش تدریس مشارکتی و ارائه‌ی بازخورد به فراگیران می‌تواند میزان انگیزش آنان را افزایش داده، اشتغال فراگیران را برای فعالیت‌های یادگیری بالا ببرد. بر اساس یافته‌های این مطالعه بین جوّ معنوی با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان رابطه وجود داشت. در مطالعه نوروزی و همکاران (۱۳۹۴) رابطه جو معنوی با انگیزش تحصیلی و در مطالعه نصرتی هشی (۱۳۹۵) رابطه جو معنوی با خود کارآمدی تحصیلی و در مطالعه مولازاده و همکاران (۱۳۹۲) رابطه هوش معنوی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان به اثبات رسیده است.

در تبیین یافته‌ی رابطه‌ی جوّ دانشگاه با سرزندگی تحصیلی و اهداف پیشرفت دانشجویان می‌توان گفت که هرگاه اساتید به صورت واضح و روشن انتظارات خود را درباره‌ی استانداردهای مطلوب فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی بیان کنند، به ارائه بازخورد شفاهی و کتبی به دانشجویان بپردازند، تصمیمات و استانداردهای مورد انتظار برای فعالیت‌های کلاسی را به اطلاع دانشجویان برسانند (تأکید بر جوّ ارتباطی)، از دانشجویان برای تصمیمات و حل مسائل کلاسی نظرخواهی کنند، به آن‌ها فرصت دهند تا در تدوین فعالیت‌های کلاسی خود سهیم باشند و به ارائه پیشنهادها و ایده‌های جدید بپردازند (تأکید بر جوّ مشارکتی)، هر چه مسؤولان دانشگاه در کارها با دانشجویان همکاری داشته، پاسخگوی نیازهایشان باشند و آنان احساس کنند که اساتید و مسؤولان دانشگاه تلاش می‌کنند در جهت خواسته‌هایشان حداکثر عملکرد ممکن را داشته باشند یا این حس به دانشجویان دست دهد، که اقدامات انجام شده توسط دانشگاه، دانشجومحور است؛ به طوری که آموزش ارائه شده به توسعه مسیر شغلی آینده آن‌ها کمک کند و از کیفیت آموزشی خوبی برخوردار باشد، هم‌چنین محیطی مطلوب و باز در دانشگاه فراهم شود و

Church MA, Elliot AJ, Gable SL, 2001, Perceptions of classroom environment, achievement goals, and achievement outcomes, *Journal of Educational Psychology*. Vol.93, No.1, Pp. 43-54.

Dehghanizadeh MH, Hosseinchari M, 2013, Academic buoyancy and Perception of Family Communication Patterns: Mediatory role of Self- efficacy, *Studies teaching and learning*. Vol.4, No.2, Pp.21-47. [In Persian]

Dinger FC, Dickhauser O, Spinath B, et al 2013, Antecedents and consequences of students' achievement goals: A mediation analysis, *Learning and Individual Differences*. Vol.28, Pp.90-101.

Elliot AJ, Murayama K, 2008, on the measurement of achievement goals: Critique, illustration, and application, *Journal of Educational Psychology*. Vol.100, No.3, Pp.613-628.

Elliot AJ, Mc Gregor H, 2001, A 2x2 achievement goal framework, *Journal of personality and social psychology*. Vol.80, No.3, Pp.501-519.

Habibpour Sedani S, Abdeli Sultan Ahmadi J, Faeedfar Z 2016, A Study on the learning styles of the student of Urmia university of medical sciences based on Vark developing critical thinking liveliness and achievement motivation, *Journal of Nursing and Midwifery Urmia*. Vol.13, No.12, Pp.1089-1096. [In Persian]

Hasan Mobaraki M, Vaziri M, Giah Z, 2012, the effect of organizational climate on entrepreneurial characteristics of university staff: the case at Alzahra University, *Quarterly Journal of New Thoughts on Education*. Vol.8, No. 2, Pp.115-138. [in Persian]

Kaplan A, Flum H, 2010, Achievement goal orientations and identity formation styles, *Educational Research Review*. Vol.5, No.1, Pp.50-67.

Karimi Moonaghi H, Khorashadizadeh F, 2015, Nursing curriculum in some developed countries and proposed way of applying it in the Iranian nursing curriculum A comparative study, *Journal of Nursing Education*. Vol.4., No.2, Pp.38-47. [In Persian]

تلاش جدی مسؤولان در برگزاری مراسم مذهبی در مناسبت های مختلف توسعه دهند. با توجه به پیشینه کم پژوهشی، به سایر محققان انجام چنین مطالعاتی پیشنهاد می گردد. از محدودیت های این پژوهش محدود نمودن نمونه ی پژوهش به دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان بود. لذا در تعمیم نتایج به سایر گروه های دانشجویی محدودیت خواهد داشت.

تشکر و قدردانی

این مقاله مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد رشته تحقیقات آموزشی دانشگاه سیستان و بلوچستان می باشد. از همه کسانی که با ما در انجام هر چه بهتر این مطالعه همکاری داشتند به ویژه دانشجویان مورد مطالعه، تشکر می نمایم.

References

Abbasi M, Dargahi S, Pirani Z, et al 2015, Role of Procrastination and Motivational Self-Regulation in Predicting Students' Academic Engagement, *Iranian Journal of Medical Education*. Vol.15, No.23, Pp.160-169. [In Persian]

Abedini Y, 2015, A structural Model of the Relationship between Achievement goals, Attitude to Plagiarism and Academic Performance in Students, *Educational measurement and evaluation studies*. Vol.5, No.11, Pp.143-160. [In Persian]

Akbari Bbalootbangan A, 2014, Simple and Multiple Relationship between Self-efficacy, Achievement Goals, and Achievement Motivation in Predicting Academic Achievement among Students of Semnan University of Medical Sciences, *Iranian Journal of Medical Education*. Vol.14, No.9, Pp.796-805.

Bahador H, Faraji Armaki A, Ghorbani R, et al 2014, Effective Factors on Communication between Teacher and Student Medical Students of Basic Sciences Level View, *Educ Strategy Med Sci*. Vol.6, No.4, Pp.195-200. [In Persian]

Byrd WC, 2004, *Assessing campus community in the twenty- century*. Master's of Science dissertation, Virginia Polytechnic Institute and State University.

- Moradi M, Dehganizade MH, Soleymani Kheshab A 2015, Perceived social support and academic buoyancy: the mediating role of academic self-efficacy beliefs, *Studies teaching and learning*. Vol.7. No.1, Pp.1-24. [In Persian]
- Moshtaghi S, 2012, Prediction of academic achievement by achievement goal orientation, *Educ Strategy Med Sci*. Vol.5, No.2, Pp.89-94. [In Persian]
- Nomali M, Jouybari L, Sanagoo A 2013, Student Participation is a key to Any Change: The Students' Role in Medical Education Reform, *Strides Dev Med Educ*, Vol.10, No.1, and Pp.50-59. [In Persian]
- Noroozi RA, Nosrati Hashi K, Hatami M, et al 2015, Relationship between University Atmosphere and University Students' Educational Motivation. (Case Study: Contact Quality, Cooperation Quality, Student-Centeredness, Emotional Relations), *Culture at the Islamic University*. Vol.5, No.1, Pp.77-100. [In Persian]
- Nosrati Heshi K, Najafi M, Amine M, et al 2016, Relationship between university climate and university Students' self-efficacy, *Education Reaserch*. Vol.10, No.43, Pp.1-24. [In Persian]
- Putwain DV, Connors L, Symes W, et al 2012, Is academic buoyancy anything more than adaptive coping ?, *Anxiety Stress Coping*. Vol.25, No.3, Pp.349-358.
- Rastegar A, Talebi S, Seif MH, 2016, A model for predicting academic procrastination based on personality traits and achievement goals among school of nursing students, *The Journal of Medical Education and Development*. Vol.10, No.4, Pp.318-332. [In Persian]
- Sanagu A, Jouybari LM, Mehravar F 2012, the perspectives of Golestan University of Medical Sciences students regard to educational climate and university environment, *Jentashapir*. Vol.3, No.2, Pp.303-309. [In Persian]
- Sarah M, Paul C, Lisa KM 2013, Well-being, Academic buoyancy and educational achievement in primary school student, Kaya N, Koc E, Topcu D, 2010, An exploratory analysis of the influence of human resource management activities and organizational climate on job satisfaction in Turkish banks, *The International Journal of Human Resource Management*. Vol.21, No.11, Pp.2031-2051.
- Lather AS, Sharma H, 2009, Role and Importance of Training Climate for Effective Training Programs, *Enterprise Risk Management*. Vol.1, No.1, Pp.72-82.
- Lee JQ, McInerney DM, Liem GAD, et al 2010, The relationship between future goals and achievement goal orientations: An intrinsic-extrinsic motivation perspective, *Journal of Contemporary Educational Psychology*. Vol.35, No.4, Pp.264-279.
- Martin AJ, Marsh HW 2008, Academic buoyancy: Towards an understanding of students' everyday academic resilience, *Journal of School Psychology*. Vol.46, No.1, Pp.53-83.
- Marzooghi R, Mohammadi M, Keshavarzi F, 2014, Presentation of a Causal Model of Campus Community Quality, Knowledge Sharing and Academic Performance among Students of Shiraz University of Medical Sciences, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.14., No.8, Pp.704-714. [in Persian]
- Mohammadi M, Keshavarzi F, Heydari E, 2014, Causal Model of quality of campus community, educational and social integrity and Student's Academic burnout, *Journal of Psychological Models and Methods*, Vol.5., No.16, Pp.11-28. [In Persian]
- Mohammadi M, Peyravinejad Z 2014, A study of the relationship between educational climate and intrinsic motivation to study with students' affective commitment: case study engineering college of Shiraz university, *Engineering Education in Iran*. Vol.15, No.60, Pp.71-90. [In Persian]
- Molazade A, Gholami M, Hamayeli Mehrabani H, et al 2013, Relationship Between the Spiritual Intelligence, academic Achievement, and Achievement Motivation among the Students, *Community Health Journal*. Vol.7. No.2-3, Pp.56-64.

College Record. Vol.106, No.9, Pp. 1759-1785.

Wachob Ph 2006, Methods and Materials for Motivation and Learner Autonomy, *Reflection on English Language Teaching*. Vol.5, No.1, Pp.93-122.

Yaghobi A, Jahan F, Kordnoghahi R, et al 2016, Rashid Kh. Effectiveness of Goal Setting training on achievement goals and achievement motivation, *Cognitive strategies in learning*. Vol.3, No.5, Pp.91-105. [In Persian]

Zamani A, Shams B, Farajzadegan Z, et al 2003, Tabaeian S M. The Viewpoints of Clinical Faculty Members about Teaching Communication Skills to Medical Students, *Iranian Journal of Medical Education*. Vol.3, No.1, Pp.45-51. [In Persian]

Zhao C, Golde CM, McCormick AC 2005, *More than a signature: How advisor choice and advisor behavior affect doctoral student satisfaction*, Paper prepared for the Conference of the American Educational Research Association. Montreal, Canada, April 12.

International Journal of Educational Research. Vol.62, No.1, Pp.239-248.

Shakurnia A, Motlagh M E, Malayeri AR, et al 2005, Students' Opinion on Factors Affecting Faculty Evaluation in Jondishapoor Medical University, *Iranian Journal of Medical Education*. Vol.5, No.2, Pp.101-110. [In Persian]

Shim M, 2010, Factors influencing child welfare employee's turnover: Focusing on organizational culture and climate, *Children and Youth Services Review*. Vol.32, No.6, Pp.847-856.

Shokri O, Tamizi N, Abdollahpour MA, et al 2015, Validation of the Achievement Goal Questionnaire-Revised Among University Students, *Biquarterly Journal of Cognitive Strategies in Learning*. Vol.3, No.4, Pp.107-122.

Solberg PA, Hopkins WG, Ommundsen Y, et al 2012, Effects of three training types on vitality among older adults: A self-determination theory perspective, *Psychology of Sport and Exercise*, Vol.13, No.4, Pp.407-417.

Turner JC, Patrick H 2004, Motivational Influences on Student Participation in Classroom Learning Activities, *Teachers*

The Relationship between University Climate with Academic Buoyancy and Achievement Goals of Graduate Students

AlirReza Purmahyabadi ¹,

Hossein Jenaabadi ²

Naser Nastiezaie ^{3*}

¹: Master Student, Department of Education, Faculty Education and Psychology, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran.

²: Faculty Member, Department of Education, Faculty Education and Psychology, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran.

³: Faculty Member, Department of Educational Planning and Administration, Faculty Education and Psychology, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran.

Abstract: Academic buoyancy and achievement goals two very important issues that can be influenced by several factors including university climate. The goal of this research was to study the relationship between university climate with academic buoyancy and achievement goals of graduate students. Research method was descriptive-correlational and the data was collected through a survey. A sample of 323 of all graduate students at the University of Sistan and Baluchestan, in May 2016 were stratified and studied. Research instruments included university climate questionnaire (Noruzi et al), with an alpha coefficient of 0/83, academic buoyancy questionnaire (Dehganizade & Hoseyn Chari) with alpha coefficients of 0/81, and achievement goals questionnaire (Elliot & Murayama) with an alpha coefficient of 0/88. To analyze the obtained data, Pearson correlation coefficient and simultaneous regression analysis were used via SPSS21. According to the results, the correlation coefficients between university climate with academic buoyancy and achievement goals were respectively 0.739 and 0/71. Thus it is concluded that university climate can be influenced academic buoyancy and achievement goals.

Keywords: University Climate, Communicational Climate, Collaborative Climate, Student-Centered Climate, Academic Buoyancy, Achievement Goals.

*Corresponding author: Faculty Member, Department of Educational Planning and Administration, Faculty Education and Psychology, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran.

Email: n_nastie1354@ped.usb.ac.ir